

מזכרונות הרב הנזיר

מסע התבודדות במדבר יהודה

הרב שאר ישוב כהן שליט"א
בסוד החבורה הקדושה

בימי בראשית יסוד הישיבה המרכזית הקדושה "מרכז הרב" על ידי אור ישראל וקדשו מרן הראי"ה זצ"ל — קמה והיתה החבורה הקדושה של תלמידי הגדולים ובתוכם כ"ק מרן אמו"ר הרב הנזיר זצ"ל. ליד כל אחד מן התלמידים שהיה עסוק כדרכו בלימוד התורה בנגלה ובנסתר — נתדבקו לאהבה בכ"ק אמו"ר זצ"ל להגות יחד בעמקי התורה ולעסוק יחד בעבודת הקודש של פרישות והתבודדות, טהרה וקדושה, השתוקקות וכיסופים לעלות מעלה מעלה במעלות הקודש, ובבקשת ודרישת רוח הקודש והשראת השכינה מתוך עול התורה יומם ולילה ועבודת ד' נפלאה — שני תלמידים מיוחדים, שלימים נעשו תלמידים חברים, הלא הם הרב הגאון מוה"ר שלום נתן רענן-קוק זצ"ל והרב הגאון מוה"ר משה גורביץ זצ"ל — ממצויני הישיבות שבליטא שעלו להסתופף בצל כנפיו של מרן הרב זצ"ל. חיבה מיוחדת נודעה מצד מרן אבא זצ"ל לתלמידו-חברו ר' שלום נתן זצ"ל שהיה מוקירו מאד על צניעותו ויושרו וזכות הליכותיו בקודש וביחוד על מדותיו הנעלות. לימים התגורר ר' נתן זצ"ל באופן קבוע בביתנו שהיה אז אשר בשכונת "נחלת אחים" שבירושלים ועסק בתורה ובעבודה תחת חסותו ועינו הטובה והפקוחה של מרן אבא זצ"ל. שם דיברו בו נכבדות השידוך את בית מורו ורבו של אבא זצ"ל הלא הוא מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל שדבק בו באהבה ממש והיו שתי המשפחות — ביתנו ובית הרב — למשפחה אחת ממש. מביתנו יצא דבר הארוסין והנישואין עם בת-הרב הצדקת מרת בתיה מרים נ"ע וקשר הכרות נתמשך כל ימי חייהם ממש כפי שיעידו הדברים הבאים.

להלן אנו מוסרים לפרסום קטעים מתוך יומנו הנפלא של מרן אבא זצ"ל — שחלק גדול ממנו נתפרסם בכרך הראשון של "נזיר אחיו" אך רובו עדיין בכתובים — מחבר הזכרונות הכתירים בכותרת "מגילת סתרים", ו"זכרונות".

בח"ד של הזכרונות פרקים כ"ד — ל"ב מצוי התאור הנפלא של מסע הרב הנזיר ותלמידו זצ"ל למדבר יהודה בחודש מנ"א התרפ"ו — מסע התבודדות בערוצי נחל פרת עין פארה וכן נחל כרית הוא ודי אל קלט — לבקש דבר ד'. מסע זה שלולי חסדי ד' שגברו עליהם עלול היה להסתיים באסון חלילה, זכה לתיאורים רבים,

ודומה שיש בדברים ענין — ענין לא רק לדמותו של מרן אבא זצ"ל אלא גם לדמותם ואישיותם של שני תלמידיו הבחורים נתן ומשה — שלימים נעשה הבכור שכהם למורי ורבי הרב הגאון ר' שלום נתן רענן (הירשוביץ) — קוק זצ"ל שכהן אח"כ במשך שנים כמנהל הישיבה והשני הרב משה גורביץ זצ"ל כהן כרב חשוב בארה"ב של אמריקה.

כ"ד

יוכפ"ק ער"ח מנ"א

להליכה בדרך בחבריא.
 אשרי תמימי דרך, ההולכים בתורת ד'. הולכים ממש, תמימי דרך ממש.
 אחלי יכוננו דרכי, לשמור פקודיך, יכוננו דרכי ממש.
 בשעת ההליכה וההתבודדות לשוח ולשפוך לב ורוח נפש, המבקש רוח"ק וגילוי דבר ה', דברו ממש.
 להתבודד בסביבות ירושלים. בצור הרים ונקיקי סלע.
 לצפות ולייחל, עד כי יערה עלינו רוח ממרום.
 הנני בצער, כנראה שהחברים השנים הלכו לנדוד ועזבוני, ונפשי ולבי שם, לנוד לשוטט לחזות במראה פני אלהי הארץ הקדושה והרוממה.
 סוף סוף הארי שבי מבקש לנתק מוסרותיו שהושם בו בכבלי חבלי הכית והוא מתפרץ לנוס, לברוח, לשוטט, ולהתבודד לצפות לישע ה'.
 הוחלט בל"נ לצאת להיות בסביבות עיה"ק מיד כשיסכימו החברים (ר' נתן ור' משה) לא לדבר מזה בבית עד שעה קלה לפני ההוצאה בפועל.

כ"ה

ב' מנ"א

בדרך לנחל פרת. לכבוד גילוי דבר ה' בארץ תחית קדשו.
 בשוטטנו לבקש דבר ד', מסביב לה לירושלים, בדרך למקומות ירמיהו הנביא, ענתות ונחל פרת, שמשם שופכים מים חיים לעיר הקודש.
 על הגבעה. בשעת תפלת שחרית, בפסוקי דזמרה אמת וצדק.
 האמת האלהית, בקרבת אלהים, כי תגלה למען יגדל צדק אלהים בארץ ובעולם.
 יחיד כי יתהלך את האלהים כי יאהבהו וידבק בו, מה הוא לעומת העולם הגדול.
 תבל ומלואה ארץ ויושבי בה, עמים ומושלים כי ימיטו רשע וגלי חרפה, על ארץ ואדם, עד כי כל היצור יהי לזרא לרוח האדם כי בקש מנוס לו, הרחק מאדם

ותעלוליו הנקלים, גדולותיו — קטנותיו שכרתו גאותו, שהוא בעצם הבור והשפלות.

מהו היחיד לעומת הרבים. מהי האמת האלקית העליונה הנעימה החשוקה, רגועה ונכספה, חמדת לב ונפש, ורוח הצופה במחזה אל במרכבה כבוד נועם אורו. והיה כי יתקרבו אל הוד נועם זיו אור קודש י-ה, שוכן עדי עד מרום וקדוש שמו, ימצאו, יתדבקו ויתאחדו, ויבטלו ויכללו במרום המרומים ולא יבקשו עוד.

ויבטל הזדון ויחדל החטא כי היחיד יוציא יקר מזולל, כפי לרבים תהיה. כי האמת האלהית העליונה תהי נר לרגלי העם מקטון וגדול, כי ילכו בדרכיה ונתיבותיה ושביליה, למעשה, לפעולות כל דבר קטן וגדול.

כי הנבואה תהי המחיה לעם לקרבם לתורה, בגילוי נועם חזיונותיה, להשפיעם שפע נועם קודש לעשות כתורה וכמצוה.

כי התורה והעבודה וגמילות חסדים, האמת הדין והשלום, יעמידו ארץ על מכונה, ושם ה' לתהילה ולתפארת, אמת וצדק בארץ ובעולם לעולמי עולמים.

הנבואה צריך לבקשה, בגילוי נועמיה ומחמדי חזיונותיה, במקומות הרחק מאדם.

בודד ומתבודד ומשוטט ומצפה להתקרב ל-י-ה מחמד לבי, וחשקי אחד אחד. אין דורשיו במרכבה ברבים. הישיבה, בית תלמוד תורה למעשה, לצדק, לחוק ומשפט.

שם ישבו כל היום ויהגו בהם, יפתחום, יכתיבום, ישכילום ויסדרום, תורה, חוק ומשפט לעם.

הנבואה ותלמוד תורה שני חלקים הם והיו לאחדים, זה לזה אומר אבע מימיך.

כ"ו

מול ענתות.

פה מקום הנביא, פה הגה והורה מחשבותיו, עד כי יגלה עליו דבר ה' וישימהו לנביא לגויים.

כאן קרוב לירושלים בין ההרים, קרוב גם למזאב ולארצות הקטנות השכנות לא"י. הוא היה קרוב לעמים הנכרים ונשמעו לו נבואות עליהם.

כפר קטן ענתות, היה גם אז. בודד ומתבודד בהרים וגבעות, בעמקים ונחלים. התבונן, ועיניו ולבו מול ירושלים, גורלה, שהוא גורל ארץ ישראל כולה.

פה בשדות המדבר, בגבעות ובהרים, קרוב קרוב ה', קרובים לו.

הה מה רב הבור והגועל בבתי העיר ועסקיהם עסקות הנמלים.

נפשי צמאה למרחב, כאילו יצאה ממאסריה, חפשי חפשי, דרור קודש ה'.

כ"ז

ג' מנ"א

על נחל פרת.

אחרי רוממות הרוח שחזקתני ואמצתני והפיחה בקרבי רוח עלומים, הנה היום בבקר השכם קמתי חדל כח ואין אונים מעמל הדרך ומשרב השמש הלוהטת. ומה לעשות ברפיון כת, אמנם צריך להקל משא הדרך עד כמה שאפשר. וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ידוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו. התפילה כאן, בין עומקי רוכסי סלעי מגור והררי עד, גבעות עולם, המטילים אימה בשיא עזם ובמסתרי מעמקי נקיקהם לא עלתה בידי, כי הנני שואף למרחביה.

הנני אוהב לשפוך שיחי בכר נטוש, המשתרע לאופקים הרחבים, למרחבי חסין י-ה אין סוף. הנני צולל ושוקע בגלי האור המאיר והמשמח, המרומם ומעלה מעולם היצירה וההוד והשירה לעולם הבריאה והאצילות העליונה. וכאן הננו סגורים בזרועות הררי עד החובקים אותנו ומעיקים אותי כי צר העמק והנחל, אם כי גבהו למרומי מרומים, שיא הרים סביב להם. אבל בין המצרים, הימים האלה, וגם צער רוחני לצער יחשב, וראוי לנו להצטער בימים אלה.

כ"ח

בערב ליל ד' אב

בנקיקי רכסי צורי הרים על היד הנחל אל-כלת תחת כפת השמים. הרב ר' נתן כאן במדבר הרים ונקיקי סלעים, בערב אישון לילה, כיחיד מומחה הוא, ורבנו הגדול שליט"א יתן לו ודאי רשות כשיודע לו מזה. ובכן נבקש מכבודו, התרת מנהג השתיקה שלנו בדרך, על מנת סכנה כזו לא חשבנו.

כ"ט

ד' מנ"א בבקר

לנו כאן בין עמקי הנחל אל-קֶלֶת, כאן מתחיל אגם מים, זכים וטובים. נחשים מסביב לנו, בין סלעי מגור והררי עד. תחת כפת השמים, בעמק הצר, שקירותיו צורי אבן, שמנו מלון לנו באין מוצא ללכת, כי סגר עלינו האגם בתוך הנחל, ושריקת הצפרים וביחוד קרקור הצפור הגדולה והמשונה הטיל אימה ומגור, ובטחנו באלהי השמים והארץ שלשמו ולכבודו אנו נעים ונדים, כמתחכם בחר שכינתא. מדבר, באין דרך, ואין דעת, איפה אנו נמצאים ולאן נצא.

כל הלילה עבר בשיחות, ובאשמורה האחרונה התכוננו לתפילה ולתקון אוכל נפש.

המים הטובים שתינו מעט יותר ממשורה, כדי להשתמש במדת גמל המדבר, כי לא נדע מתי נגיע למוצא מים.

יהי רצון מלפני ה' שיוליכנו לשלום ויראה לנו דרך וימציא לנו עוז ועצמה. וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים, ירוצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו. על הצורך — בגבעה, שם לנו ע"י האגם. חרתו השמות החברים. נתן, ר' דוד, משה.

ועש"ק דברים

ל

אצל מקוה המים באמצע נחל פרת שם לנו הלילה. אתמול היה לנו יום קשה מאד, הלכנו כל היום לאורך הוואדי אל כלת בחום ושרב גדול, חזרנו באותה דרך שבאנו באין דעת מוצא אחר ומגמתנו להגיע לנקודה הידועה לנו שממנו יצאנו, עין פרת.

הצמאון הציקני, דבקה לשוני לחכי ממש, ועמל ההליכה ושרב השמש הלוהטת ורובי המשא שלקחנו מהבית לחנם.

לפנות ערב אפסו כוחותינו עד שלא היה כח ללכת. החלטנו שאני אשאר על יד החבילות על הסלעים בנחל פרת, ושנים החברים ירוצו לבקש מעין מים בפרת, וכן היה. וירוצו כאיל תערוג על אפיקי מים לקראת המים, ובשעה וחצי חזרו וכלי מים בידם מהמקוה מים שמצאו בעמקי הנחל ואגמעם בלי הפסק.

ונזדרז בשעה תשע בערב למקוה מים שם קבענו לנו מקום לינה. ונגיע לשם בהליכה תכופה בלי הפסקות בעשר. וארד אל הסלע ומשם לעמקי מקוה המים ואשת עוד כארבע כוסות בבת אחת. המים היו לא טובים וזרא לחיך, התחלתי להקיא, ואעלה למעלה אל הסלע אשר בתוך הנחל ואשכב והוטב לי.

תחת כפת השמים בתוך המון נחשים שחורים לנו בתוך הנחל במדבר יהודה וסר כל פחד מאתנו.

והשכיבה על האבן הקשה מתקה לנו מאד. מאסתי הכר הקטן שלקחתי מהבית כי יחם לי ושמתי ראשי על האבן או על ארץ, כששכבנו בדרך, כמה פעמים, וינעם לנו.

זהו שנוי ערכין בחיי הבית והטבע ומה שמתוק לזה זרא לזה. וחשבתי כי אשנה דרכי גם בבית ואשוב לחיי הטבע המתוקים במדבר. זאת תהי אחת מתועליות המוסריות של נדודנו הראשון.

ל"א

היום הרביעי במדבר יהודה ועש"ק דברים. השכמנו ושתינו לפני התפילה קפה מים של המקוה הלא-טובים בלי סוכר, כי היה זרא לחכי ולא יכולתי לשתות ים בלי רתיחה וקפה ובוזה להשקיט מעט צמאוני, ומהרנו ללכת בתוך הנחל.

והנה עברה שעה ויותר בהליכה ואומר כי לא זה הנחל פרת ולא זו הדרך והנה ינו במדבר בישימון דרך באין מזון ומים ובמקום מסוכן מופקר לערבים.

כולנו הכרנו בכובד השעה, והסכמנו שאנוכי אשאר על המקום בנחל ושני ברים ילכו למעלה על ההר עם הנחל, לא יותר משלש שעות לכל היותר, ואם לא נאו מוצא ישובו אלי ומשם נשוב למקום המקוה ושם נשבות שבת קודש.

עד אשר חזרו החברים, כשנשארת לבר, התפללתי שחרית בטו"ת. אחרי פילה חלצתי התפילין ושכבתי עטוף בטלית, והנה קול נגון ערבי באזור, ואפחד, מהר ואסדר חפצי, ורשמתי בראש הפנקס שלי, שמי ומקורי למען ידעו המוצאים אני, ויודיעו לבני ביתי, ושלא יהי עיגון.

אח"כ הייתי מוכן לכל, בלי שום פחד לנגד עיני.

ואחשוב כי זוהי הנהגת דרכי ה'. כי אבקש דבר אשר לא אמצאנו, משוטט לבקש ה', בגילוי רוח קודשו, ואם לא אמצאהו, למה לי חיים, כיש כאין. רק הצער כנת החברים דכא אותי.

בעוד שעה וחצי שבו החברים ופניהם עגומים ועצובים עד כי הוצאתי מהם שובה, כי ודאי הוא כי לא זה הנחל ולא זו הדרך ואנו תועים בלב המדבר ולא נה שום ישוב. פגשו בערבים הולכים ופחדו מהם כי התחילו לרדוף אחריהם.

התבילות, המשא אשר הכביד על הנוודים העיפים מעול דרך שלשה ימים צמאון ושרב, החלטנו להשאיר כאן הפקר וללכת חפשי ממשא בזריזות תאמצות מרובה לחזור אל המקוה ושם אשאר אני והם ילכו לחפש דרך ואז יבו אלי.

באנו למקום מקוה מים בעמקי הנחל ששם לנו, בשלו לי מהמים קפה והחברים פללו. לאכול לא יכולתי כי עורר לי להקאה. ואשרה מגבת במים קרים ואשים אשי וכך נצבתי תחת הסלע למחסה ולמסתור משרב השמש.

עד שהחברים מתכוננים, נשמעו צעדי ערבים ויפתחו מאד. ונסכים שאין לפחד א לבוא אתם בדברים, באומץ לב ולהבטיח להם בקשיש שיראו לנו הדרך לעין דה.

נשמע קול יריה ויאמרו הערבים זה ציד. וילכו אתנו ויאמרו כי רק רבע שעה לעין דה לתחנת המים ושם יש טרומכיל לירושלים, וכן היה.

ל"ב

ברוך הפודה ומציל. באנו בשתים עשרה לעין פארה, שם נמצא אוטומוביל של פקידי תחנת המים שהולך לירושלים ויבקשו את הנהג כי יקחני ירושלימה, ושני החברים נשארו שם לתזור עם הערבי שומר התחנה המכירנו מקודם למקום עזבנו החפצים.

באחת באתי ירושלימה, ראשי עטוף במגבת שרויה במים, הלכתי ברחובות עד הגיעני הביתה. ובעוד ארבע שעות באו רגלי גם החברים על שבת, ירושלימה.

כש"ק פר' דברים ברכתי הגומל כדין הולכי מדברות. במוצש"ק שמתי באורים למאמרם ברכות נ"ד ד' צריכים להודות יורדי הים והולכי מדברות וכו' שהם מקראות מפורשים במזמור ההודאה קז יאמרו גאולי ה', אלא שהסדר לאו כבגמרא, וכבר נשאל על זה רב האי גאון. ובארתי כי הכל בסדר והמקרא כפשוטו והמזמור על שיבת הגולה דרך המדבר ובהם היו כל הד' שצריכים להודות, ויודו לד' חסדו ונפלאותיו לבני אדם.

בתורת סיום — להעלות הנשמה של כב' מורי ורבי הרב הגאון שלום-נתן רענן זכר צדיק לברכה, נעתיק דברים שאמר וכתב הוא בעצמו לכבוד המסיבה שהתקיימה בבית נשיא מדינת ישראל רבי זלמן שזר זצ"ל בכ"ח מ"א התש"ל. "ברשות בעל האכסניא, נשיא המדינה, מו"ר חתן המסיבה, חברי מנוער ועד הנה שליט"א. שמענו המבוא למסיבה בפירוט מנשיא המדינה, איך נתגלגלו המסיכות לחברותם של טובים השנים, הנשיא ומרן חתן המסיבה.

שנו חכמים, "הרבה למדתי מרבתי יותר מהם מחברי ויותר מהם מתלמידי" (תענית ז', מכות י'). אמנם כן, התחילו בחברותם במכון של הרב הברון דוד גינצבורג ז"ל בפטרבורג וכך נמשכה חברותם בפרייבורג יצ"ו, בתיאור הנשיא מתוך עמלה של תורה ויהדות-צרופה, וכך המשיך כל אחד בדרכו למעלה למשכיל בדרך למדינת-ישראל ושוב בארץ נפגשו זה בגדולות וזה בגדולות, אם במדינה ואם בתורה, והרבה למדו זה מזה בחברות, ואם תמצי לומר מתוך החברות למדנו עד כמה כוחם גדול, ויותר מהם מחברי, ועוד יותר מתלמידי, איזה תלמידים הקימו, דור דורשי ד', דורשי תקומת-המדינה, שכל אחד משלים משנהו בשיעור קומה של קוממיות.

ידועים היחסים בין חתן המסיבה, שהנני איש סודו, כמובע על ידו באחד ממכתביו, לבין רבנו הגדול אדמו"ר צוק"ל. תלמיד זה מלמד על הרב כי מלאך ד' צבאות הוא, ועל התלמיד, שידע להידבק אליו.

וכעת במסיבה זו על ערך הספר "קול הנבואה" נדמה לי, שפתח לנו פתח להבנת הנסתר. שאלתי פעם את "בעל הלשם" זיע"א מהו האלף בית של הקבלה. ואמר לי, שאין בלימוד אלף בית. לומדים ומעיינים עד שמשיגים. והנה כאן בספר החדש

כאילו נפתחו השערים להבנת הענין כמו באלף בית לקריאה, הקול הוא הכל וממנו דברים לשמועות עמומות ונסתרות.

בגילת-לב מקדם, הנה תופעה זו בדורנו, שמתגלה הגאולה במדינה ודברים המסותרים בנפש, על כל זה אשרתא לנשיאנו וחתן מסיבתנו; ואשרתא לשניהם הנשיא ומר"ר חתן המסיבה, חברים נאמנים, שנוצרו לגדולות והוציאום בגדלות התורה והמדינה, כה לחי בגאולתן השלמה של ישראל העם והמדינה, פצחו ורננו יחד".